

- безперервний державний контроль за додержанням вимог природоохоронного законодавства підприємствами дорожньої галузі;
- державний контроль за виконанням екологічних заходів при реалізації проектів будівництва, реконструкції, ремонту, експлуатаційного утримання автомобільних доріг;
- формування мотиваційних важелів у інноваційній діяльності підприємств дорожнього господарства;
- залучення органів місцевого самоврядування для забезпечення виконання програм Укравтодору щодо захисту навколишнього природного середовища на місцях.

Механізмами, що спрямовані на зниження загроз екологічної безпеки можуть бути:

1. Технологічні. Є найбільш ефективними для зменшення негативного впливу на навколишнє середовище. До них відносять:
 - зменшення інтенсивності автомобілів на дорозі;
 - своєчасне проведення системи дорожньо-експлуатаційних робіт;
 - підтримання охорони природи та ландшафту в рамках повноважень відповідних дорожніх служб;
 - збільшення зелених насаджень.

2. Превентивні. Дають змогу на рівні закону контролювати всі чинники негативного впливу на навколишнє середовище

3. Система спостережень. Застосування заходів щодо забезпечення екологічної безпеки неможливе без впровадження такого єдиного інструмента отримання об'єктивної інформації про стан довкілля, як система моніторингу довкілля. Спостереження організовується з метою своєчасного забезпечення необхідними даними про порушення екологічних показників дороги та подальшого вживання необхідних заходів щодо їх усунення. Якісна система спостережень дає змогу попередити виникнення небезпеки.

Таким чином, комплекс заходів дасть змогу організувати експлуатацію ділянки автомобільної дороги на такому рівні, що сприятиме усуненню не тільки негативних наслідків навколишньому середовищі, а й боротьбі з причинами, що їх зумовлюють. Ефективність таких програм буде залежати від політики країни та фінансування.

ІНСТРУМЕНТИ СТИМУЛЮВАННЯ ВІДНОВЛЮВАНОЇ ЕНЕРГЕТИКИ В УКРАЇНІ

Табахарник О.Я.

Університет державної фіскальної служби України, м. Ірпінь

З метою вирішення енергетичної проблеми та виконання взятих на себе зобов'язань відповідати високим європейським стандартам з відновлюваної енергетики (ВЕ) Україна розпочала перехід до енергетично ефективних та екологічно чистих технологій, зокрема, виробництво електроенергії з відновлюваних джерел.

Відповідно до Розпоряджень Кабінету міністрів України («Енергетичної стратегії України на період до 2035 року «Безпека,

енергоефективність, конкурентоспроможність»»; Національного плану дій з відновлюваної енергетики на період до 2020 року; Стратегії сталого розвитку «Україна-2020») Україна зобов'язалася довести частку ВЕ у загальній структурі електроенергії до 2020 р. до 11% (включно з гідроенергетикою). З альтернативних джерел у 2018 р. в Україні було вироблено 2% електроенергії і ще 1% припадає на блок-станції та інші джерела [1], проте за даними статистичної служби Європейського Союзу (Eurostat) Україна потенційно здатна виробляти з відновлюваних джерел не менше 74% від енергії, що виробляється в країні.

На перспективи розвитку ВЕ вагомий вплив чинить система державного економічного стимулювання. В міжнародній практиці сформувався широкий спектр інструментів стимулювання її розвитку: спеціальні тарифи на електроенергію з відновлюваних джерел (так звані «зелені» тарифи); зобов'язання квотами на основі «зелених» сертифікатів для генерації електроенергії: встановлюється ринок енергетичних сертифікатів, ціна яких формується відповідно до попиту та пропозиції; як результат, виробники електроенергії можуть отримувати додатковий прибуток від продажу сертифікатів (в додаток до продажу електроенергії); пільги в оподаткуванні; пільгові кредити; фінансування, впровадження та подальша експлуатація проектів з виробництва альтернативної енергетики державою; публічні конкурсні торги, або тендери, за яких проект фінансується державою, але впроваджується та в подальшому експлуатується переможцями відповідних тендерів; Power Purchase Agreement («договір купівлі електроенергії»), інвестиційні гранти та окремі нестандартні рішення.

Законодавством України передбачено такі механізми стимулювання виробництва ВЕ, як [2] «зелений» тариф; пільги в оподаткуванні; пільговий режим приєднання до електричної мережі.

1. **«Зелений» тариф** – найбільш вагомий стимул для розвитку ВЕ в Україні – спеціальний тариф, за яким закуповується електрична енергія, вироблена з альтернативних джерел енергії (крім доменного та коксівного газів, та з використанням гідроенергії – лише мікро, міні- та малими ГЕС). «Зелений» тариф прив'язаний до курсу євро. Державний регулятор – Національна комісія з регулювання енергетики та комунальних послуг (НКРЕ) – вчасно його індексує у відповідності до зростання курсу (нині він складає 15 євроцентів за кВт год, тоді як у більшості європейських країн його ціна не перевищує 8,6 євроцентів).

Згідно з чинним законодавством, власники «зеленої» енергії продають її оптовому ринку (ДП «Енергоринок»), який зобов'язаний її купити за «зеленим» тарифом. На оптовому ринку електроенергії, куди відпускають свої кіловати всі виробники електроенергії (АЕС, великі ГЕС/ГАЕС, ТЕС і ТЕЦ), вони «змішуються» і за усередненим тарифом продаються енергопостачальним компаніям, які, своєю чергою, реалізують їх споживачам, які фактично і сплачують «зелений» тариф. Поки що високі ставки «зеленого» тарифу непомітні для кінцевого споживача. Однак при проходженні певного порогу потужності підключень за «зеленим» тарифом, може стати обтяжливою для ринку електроенергії та спричинити відчутне зростання цін для споживачів [3].

2. *Податкові пільги.* Відповідно до п. 197.16 ст. 197 р. V ПКУ звільняються від оподаткування ПДВ операції із ввезення на митну територію України: устаткування, яке працює на ВДЕ, енергозберігаюче обладнання і матеріали, засоби вимірювання, контролю та управління витратами паливно-енергетичних ресурсів, обладнання та матеріали для виробництва альтернативних видів палива або для виробництва енергії з відновлюваних джерел.

Операції із ввезення на митну територію України зазначених у цьому пункті товарів звільняються від оподаткування, якщо ці товари застосовуються платником податку для власного виробництва та якщо ідентичні товари з аналогічними якісними показниками не виробляються в Україні

Відповідно до п. 276.6 ст. 276 Податкового кодексу за земельні ділянки яку межах, так і за межами населених пунктів, надані для розміщення об'єктів енергетики, які виробляють електричну енергію з відновлюваних джерел енергії, справляється земельний податок у розмірі 25% земельного податку, обчисленого на загальних підставах.

3. *Пільговий режим приєднання до електричної мережі.* Постачальники, які передають електроенергію власними розподільчими мережами, не мають права відмовляти виробникам електроенергії з відновлюваних джерел у приєднанні до таких мереж. Починаючи з 01.01.2013 р., приєднання до електромережі станцій, що вироблятимуть електроенергію з відновлюваних джерел, фінансується таким чином: 50% – за рахунок коштів, передбачених у тарифах на передачу електроенергії; 50% – за рахунок поворотної фінансової допомоги, яка надається виробником підприємству з передачі електроенергії. Строк повернення фінансової допомоги визначається постановою НКРЕ і не перевищуватиме десяти років. Зазначена процедура фінансування не застосовується у випадку, якщо технічні умови щодо приєднання до електричних мереж було видано до 1 січня 2013 року і будівництво об'єкту розпочато до 1 липня 2013 року [2].

Нову концепцію стимулювання розвитку ВЕ – аукціони на впровадження «зелених» об'єктів – ініціює Державне агентство з енергоефективності та енергозбереження України.

На жаль інші інструменти стимулювання ВЕ в Україні, відомі у світовій практиці, не знайшла свого розвитку у підзаконних нормативно-правових актах і не використовується державними регуляторами, що й позначається на її повільному розвитку.

ЛІТЕРАТУРА

1. Стан розвитку паливно-енергетичного комплексу України за 2017-2018 рр. (за фактичними даними). Офіційний сайт Міністерства енергетики та вугільної промисловості України. URL: <http://mpe.kmu.gov.ua/minugol/#>
2. Стимулювання відновлюваної енергетики в Україні за допомогою «Зеленого» тарифу: посібник для інвесторів. URL: <http://saee.gov.ua/documents/green-tariff.pdf>
3. Сагайдак І.С., Чорна Т.М., Авраменко Н.Л. «Зелений тариф» як механізм стимулювання відновлюваної енергетики в Україні. *Ефективна економіка*. 2018. № 10. DOI: 10.32702/2307-2105-2018.10.64